

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 96. ÉVFOLYAMA

X. ÉVF. 3. SZÁM 81—120 OLD. 1961. MÁRCIUS

TARTALOM

Dr. Magyar Pál: Dr. Roth Gyula 1873—1961	81
Kocsmár Ferenc: Ügyviteli gépesítés az erdőgazdaságokban	88
Kocsárdy Károly: Vonjuk be fokozottabban az erdészeket az egyesületi munkába	91
Nemes József: Az erdőgazdasági szakmunkásképzés helyzete és irányelvei	93
Kisrómai Antal: Az árbócakác szaporításának kísérleti eredményei	97
Tóth Béla: Tanulmányúton a Német Demokratikus Köztársaságban	100
Dr. Jócsik Lajos: Erdői komposztok szabványa Csehszlovákiában	109
Kiss Rezső: OPTAT magasságmérővel egyesített optikai átláló	111
Dr. Szatalla Ödön—Dr. Tarján Lászlóné—Barcza Rózsa: Vegyszeres védekezés sarjak és tenyésztési nem kívánt fajok ellen	116
Reuter Camillo: Hozzájárulás a feketefenyőállományok megbetegedéséhez	119

Címlapon: Dugványválogatás a sárvári országos nyár-törzsanyatelepen

Hátlapon: Bükkös csoportos felújítás alatt (Bánokszentgyörgyi erdőzet — Bucsuta)
(Jérome René felvételei)

СОДЕРЖАНИЕ

Д-р Пал Мадьяр: Д-р Дьюла Рот 1873—1961	81
Ференц Кочмар: Механизация вычислительных работ в лесных хозяйствах	88
Карой Кочарди: Вовлечь большее количество лесников в работу общества лесоводов	91
Йозеф Немец: Положение и принципы образования квалифицированных рабочих в лесных хозяйствах	93
Антал Кишромай: Результаты опытов разведения высокостольной акации	97
Бела Тот: Научная экспедиция, посетившая Германскую Демократическую Республику	100
Д-р Лайош Йочик: Стандарт лесных компостов	109
Реже Киши: ОПТАТ — Оптическая мерная вилка, соединенная с измерителем высоты	111
Д-р Еден Сатала—д-р Ласлоне Тарян—Розса Барца: Вовлечение с порослью и с нежелательными для разведения древесными породами при помощи химикатов	116
Камилло Реутер: Выступление по поводу заболевания насаждений сосны черной	119

На первой странице обложки:

Сортировке черенков тополя в Шарварском Государственном тополево маточнике.

На последней странице обложки:

Под групповым возобновлением бука (Баноксентдердьское лесничество — Бучута).

(Фото: Рене Жером)

SOMMAIRE

Dr. Magyar P.: Dr. Roth Gyula, 1873—1961	81
Kocsmár F.: La mécanisation des travaux d'administration chez les économies forestières	88
Kocsárdi K.: Intérèssons plus intensément les forestiers dans les travaux de l'Association Forestière	91
Nemes J.: La situation et les directives de la formation professionnelle des ouvriers forestiers	93
Kisrómai A.: Les résultats des essais de propagation sur le Robinier — Robinia pseudacacia var. rectissima (Raber)	97
Tóth B.: Voyage d'études dans la République Démocratique Allemande	100
Dr. Jócsik L.: Les normes pour les compostes de forêt	109
Kiss R.: OPTAT — un compas forestier optique combiné avec un dendromètre	111
Dr. Szatalla Ö.—Mme Dr. Tarján L.—Barcza R.: Combat chimique des taïbis et des essences pas désirées	116
Reuter C.: Sur le problème de la maladie des peuplements de pin noir d'Autriche	119

En couverture: Choix des boutures dans la pépinière nationale centrale de pieds-mères de Sárvár

En reverse: Hêtrale sous rajeunissement par bouquets (Cantonement Bánoksztgyörgy — localité Bucsuta)

Photo Jérôme René

A LAPBAN MEGJELENT TANULMÁNYOK SZERZŐI

Barcza Rózsa laboráns, Növényvédelmi Kutató Intézet, Budapest. — Dr. Jócsik Lajos, a Fővárosi Talajerő Vállalat műszaki vezetője, Budapest. — Kisrómai Antal, az Északaljai Állami Erdőgazdaság erdőművelési csoportvezetője, Zalaegerszeg. — Kiss Rezső, erdőgazdasági felügyelő, Mezőföldi Állami Erdőgazdaság, Székesfehérvár. — Kocsárdy Károly Bedő-díjas erdőzetvezető, Valkó. — Kocsmár Ferenc főosztályvezető, az Országos Erdészeti Főigazgatóság főkönyvelőségének vezetője, Budapest. — Dr. Magyar Pál a biológiai tudományok doktora, tudományos munkatárs az Erdészeti Tudományos Intézetben, Sopron. — Nemes József főelőadó, az Országos Erdészeti Főigazgatóság munkaügyi osztályán, Budapest. — Reuter Camillo erdőgazdasági felügyelő, Mecseki Állami Erdőgazdaság, Pécs. — Dr. Szatalla Ödön tudományos kutató, Növényvédelmi Kutató Intézet, Budapest. — Dr. Tarján Lászlóné erdőművelési előadó a Középsomogyi Állami Erdőgazdaságban, Kaposvár. — Tóth Béla tudományos munkatárs, az ERTI püspökladányi kísérleti erdőzetének tudományos vezetője.

Dr. ROTH GYULA

1873–1961

Csaknem fél éven át fenyegette a magyar erdészetet az 1961. január 7-én bekövetkezett súlyos csapás. Roth Gyula, a magyar erdészet egyik kiemelkedő büszkesége, a hazánk határain messze túl ismert és elismert tudós kutató és professzor nincs többé. Dr. Roth Gyula, Kossuth-díjas ny. egyetemi tanár, a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok doktora, az Erdészeti Kutató Intézet volt vezetője, az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének volt elnöke, majd disztagja, az Országos Erdészeti Egyesület tiszteletbeli elnöke, a Munka Erdemrend arany fokozatának tulajdonosa, a magyar erdészeti felsőoktatás és tudományos kutatásügy nesztora, az egész magyar erdészet által szeretve tisztelt Gyuszi bácsi hosszú szenvedés után, életének 88. évében elhunyt.

Az erdészeti tudományos kutatásügy kiemelkedő reprezentánsa, az alkalmazott biológia talán legszebb, mindenestre a *legerdésibb* ágának, az erdőművelésnek és a vadászatnak volt hivatott tanítómestere mind a katedrán, mind az erdőben. Több mint egy emberöltőn át szolgálta ritka rátermettséggel az erdészeti kutatásügy munkáját és képviselte rendkívül eredményesen külföldön is szóban és írásban a magyar erdészettudományt, vezette be fiatal erdőmérnökeinket lenyűgözően érdekes előadásaival az erdőgazdaság legnélkülözhetetlenebb, egyúttal legvonzóbb ismereteibe, s szeretettette meg velük az erdőt annak minden vonatkozásában.

1873. szeptember 26-án született Sopronban. Apja és nagyapja pék, anyja, Hackstock Emilia, asztalos leánya volt. A középiskolát Sopronban végezte. Ugyanitt tett érettségi vizsgát 1892-ben. Utána leszolgált önkéntesi évét, melynek végével kitüntetéssel tett tisztí vizsgát és megkapta a tartalékos hadnagy

rangot. 1893-ban ment Selmezbányára, s ott szaktanulmányait szintén kitűnő eredménnyel (43 vizsgaeredményből 37 jeles, 6 jó) végezte az 1893—1896 években. Kitüntetéses oklevelét 1898-ban szerezte meg Budapesten.

1896. október 15-én lépett az államerdészet szolgálatába a lugosi erdőgazgatóság mellé rendelt erdőrendezősnél. Négy évi szolgálat után a görgényszentimrei erdőőri szakiskolához helyezték át, s az ehhez kapcsolt külső erdészeti kísérleti állomás révén már ekkor közelebbi kapcsolatba került az erdészeti kutatásüggyel. Ez a külső kísérleti állomás látta el a szabédi (Mezőség) erdészeti kísérleti telep munkáit. A telep célja a mezősegi kopárok fásításának kikísérletezése volt, összefüggésben a külföldi fafajok telepítésével. Így Roth Gyula sok irányú munkaköre kiterjedt a szakoktatáson kívül az építkezésre, tudományos kutatásra, kopárok fásítására, külföldi fafajok honosítására, vadgazdaságra stb. Az itt eltöltött újabb 4 év után, 1904-ben, *Vadas Jenő* szorgalmazására kap áthelyezést Selmezbányára a központi erdészeti kísérleti állomáshoz, miután több mint félévi tanulmányút nyomán alkalma nyílt megismerni a középeurópai államok hasonló intézményeit, vetőmagvizsgáló állomásait, valamint egyéb erdőgazdasági szempontból legfontosabb helyeit.

Ettől az időponttól, helyesebben már görgényszentimrei működése kezdetétől, tehát 1900-tól 1940 végéig, — 40 éven át dolgozott a magyar erdészeti kutatásügy szolgálatában messze kimagasló eredményekkel.

Selmezbányán az erdőállományok ápolását, a természetes és mesterséges felújítás különböző rendszereit tanulmányozta és próbálta ki gyakorlatilag is az ország legkülönbözőbb helyein létesített kísérleti területeken. Foglalkozott még vetőmagvizsgálattal, az erdeifamagvak származásának és öröklődésének kérdésével, külföldi fafajok honosításával, vadtenyésztéssel és a vadkárok elleni védekezéssel. 1914-ben bevonult, azonban rövid idő múlva visszarendelték; a háború folyamán ismételtén kiküldték Szerbiába, Bosznia- és Hercegovinába, Montenegróba a fenyőfélék gyantacsapolásának szakszerű megszervezésére és vezetésére.

1919-ben Roth Gyula a kutató intézettel és a főiskolával együtt Sopronba került. Elsősorban Roth Gyula harcolta ki, hogy az első világháború végén hajléktalanná vált selmezbányai bánya- és erdőmérnöki főiskola Sopronban kapott második otthont, ami a továbbiakban aztán a messze jövőre kiható eseménynek bizonyult.

Roth Gyula működése megoszlott az erdészeti szakoktatás és kutatásügy között. Az erdőmérnöki karon már 1907-ben kezdett előadásokat tartani, részint Vadas Jenő helyettesítéseként, részint külön tárggyal („erdészeti kísérletek”).

A háború után ugyancsak Roth Gyula helyettesítette Vadas Jenőt betegsége idején, mind a tanszéken, mind a kutató intézet vezetésében. Vadas halála után, 1923-ban átvette az erdőművelés-, vad- és halgazdaságtani tanszéket, 1924-ben pedig a kutató intézetet is, s azonnal megkezdte annak újjáépítését. 1926-ban újból életre hívta, megindította és szerkesztette az intézetnek a háború vége óta szünetelő tudományos folyóiratát, az „Erdészeti Kísérletek”et, melynek révén csereviszonyt teremtett az egész világ erdészeti tudományos köreivel.

Mint az erdészeti kutató intézet adjunktusa résztvevett az erdészeti kutató intézetek nemzetközi kongresszusain, s azok mindegyikén előadást is tartott munkaköréből (V. kongresszus Württemberg 1907, VI. kongresszus Belgium 1910, nemzetközi erdészeti kongresszus Páris 1913. Sőt résztvevett a Wienben tartott VIII. nemzetközi mezőgazdasági kongresszuson is 1906-ban). 1914-re esett volna az erdészeti kutató intézeteknek hazánkban tervezett nemzetközi kongresszusa, de ennek megtartását az első világháború kitörése megakadályozta.

A háború után újjáalakult Nemzetközi Szövetség 1929. évi Stockholmban tartott VII. kongresszusa Roth Gyulát alelnökévé, majd az 1932. évi Nancyban rendezett VIII. kongresszusa elnökévé választotta. Ebben a minőségben szervezte meg hazai földön a IX. kongresszust 1936-ban.

A kitűnően megrendezett kongresszus után nem várt változások következtek az erdészeti kutató intézet életében. Személyzetét a felsőbbbség áthelyezések útján leépítette, ezzel munkásságát teljesen megbénította, úgyhogy Roth Gyula már nem tudta vállalni az elsorvasztásra ítélt intézet mindinkább csökkenő munkájáért a felelősséget és 1940 végén lemondott annak vezetéséről. Ezzel azonban nem szűnt meg véglegesen a magyar erdészeti kutatásügyhöz fűződő kapcsolata, s folytatódott az 1949-ben Erdészeti Tudományos Intézet néven újjáéledt intézménnyel való együttműködésben a *szálas erdőgazdaság tanulmányozása* terén. Ebben, mint az Országos Erdészeti Egyesület szálaserdő munkabizottságának elnöke és felelőse töltött be igen tevékeny szerepet élete végéig.

Mint egyetemi tanár 1944-ben vonult nyugalomba, de mint meghívott előadó 1946. év őszéig továbbra is ellátta a tanszék teendőit. Sőt a hal- és vadgazdaságtant még később évek során előadta (1944—1952, 1957—1959).

Népi demokráciánk, érdemei elismeréséül, 1952-ben a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora címmel, 1954-ben a Munka Érdemérem arany fokozatának, 1955-ben pedig a Kossuth-díj II. fokozatának adományozásával tüntette ki.

Rendkívül sokoldalú munkásságáról meglehetősen nehéz egy rövid cikk keretében megfelelő képet s kellő méltatást adni. Az elmúlt félszázad alatt alig merült fel hazánkban az erdészeti kutatásügy és erdőművelés tárgykörében olyan probléma, mellyel kapcsolatban nem foglalt volna állást, vagy ami elkerülte volna kutatói figyelmét. Munkássága kiterjedt az erdőgazdaságnak mind tudományos, mind gyakorlati terére. Kezdetből törekedett arra, hogy az elmélet minél hathatósabb támogatást nyújtson és irányt mutasson a gyakorlatnak. Ennek a célkitűzésnek jegyében született első előadása is, melyet 1906. decemberében tartott az Országos Erdészeti Egyesület hallgatósága előtt (*Az erdőlesek gyakorlati keresztülviteléről*, Erdészeti Kísérletek. 1907.). Ebben meggyőzően ecseteli a felső koronaszintbe való belenyulás, a szakszerű állományápolás szükségességét, gazdasági előnyeit stb.

A mai értelemben vett, s Roth Gyula által már akkor propagált állományápolás nálunk a jelen század első éveiben a külfölddel összehasonlítva még a szakirodalomban is egészen jelentéktelen szerepet játszott, a gyakorlatról nem is beszélve. Erről panaszkodik egyik korán elhalt haladó erdészünk, *Kozarac*, már a múlt század nyolcvanas éveiben, ez olvasható ki *Vadas* Erdőműveléstanából, s ugyanerre mutat rá *Kaán Károly* a kérdés külföldi fejlődését is részletesen tárgyaló értekezésében (Erd. Lapok. 1905).

Roth Gyula nemcsak felismeri a korszerű állományápolás hatalmas erdő- és közgazdasági jelentőségét, hanem minden erejét az ügy szolgálatába állítva törekszik annak mind elméleti, mind gyakorlati megoldására. Hogy milyen nehéz feladatra vállalkozott, kitűnik *Kaán Károly* idevonatkozó megjegyzéseiből: „Az ország nagyarányú erdőgazdaságához mértén szerényen dotált és így az anyagiakkal arányban a hozzáértő vezetés dacára szerény körben mozogni kénytelen erdészeti kísérleti ügyünknek egy középpontból való kifejlesztése és egységes működése képezi tehát egyik előfeltételét a sikernek. Erre pedig a mai szervezet, a mai személyzet száma és a mai anyagi erő teljesen elégtelen.” (Kaán K.: Erdőgyerítés. Erdészeti Lapok. 1905. p. 660.).

Ugy tűnik, mintha Roth Gyula fellépése és kezdeményezése aránylag mégis szerencsés időpontban következett volna be. A helyes állományápolás kifejlődésének lehetősége addig egyáltalán nem volt meg. A tarvágásos rendszer, a tövön eladás, valamint az erdők kellő feltartásának hiánya nem kedvezett a belterjes gazdálkodásra irányuló törekvést feltételező szakszerű állományápolás kialakulásának. Lassan azonban mégis kezd változni a helyzet. Így mindinkább tért hódít a házi kezelés, s „ennek terjedésével pedig az erdőlés is mindinkább kell, hogy terjedjen, mert bátran állíthatjuk, hogy a házi kezelés csak féleredmény, ha nem jár avval a rendszeres erdőlés”, hangoztatja Roth Gyula fenti előadásában (1906).

Irodalmi ismeretei, saját kísérletei, kül- és belföldön szerzett tapasztalatai és megfigyelései alapján tanulmányokban és előadásokban ismételtén rámutat arra, hogy hazánkban a *faállományok ópolása* körül jóformán semmi sem történt, pedig feltétlenül szükséges, hogy már fiatalkortól kezdve beavatkozzunk az állományok fejlődésébe a törzsek egy részének kivágásával, hogy a lábon hagyottak fokozottabb növekvésük érdekében minél előnyösebb helyzetbe kerüljenek. Ezeket a belevágásokat aránylag rövid időközökben meg kell ismételniük. Gazdasági terveink abban az időben 1—2—3 m³ kitermelését írták elő 10—20 éves ún. forduló- vagy félforduló szakokra. De mivel ily csekély mennyiség kiszedése gyakorlatilag alig keresztülvihető, — kivágása, kiközelítése, összegyűjtése a fa-tömeg mennyiségéhez képest igen költséges — s az üzemterv csak elhaló és elhalt anyag kivágását engedte meg, végeredményben ezt a csekély használatot sem valósították meg.

Találón írja Roth Gyula „A likavkai erdőlési kísérleti terület gyakorlati eredményei” (Erdészeti Kísérletek. 1914. p. 110) című tanulmányában: »Ha pedig rendes eljárásunkat összehasonlítjuk más országok erdőlési technikájával, a francia, német és dán eljárásokkal, nem zárkozhatunk el annak beismerése elől, hogy hazánkban a „*korán, gyakran, mérsékelten*” elvet nem értelmeztük és nem alkalmaztuk helyesen. Betartani ennek az aranyszabálynak csak a harmadik szavát tartottuk be, a „*mérsékelten*”-t, de ezt túlzásba is vittük: ellenben sem „*korán*” nem kezdtük, sem „*gyakran*” nem ismételniük. Nálunk is elsősorban a gazdasági okok, — a jövedelem, illetőleg költség kérdése volt az akadály, de közrejátszott itt is *Hartig* szelleme, mert mibőlünk is annyira beleoltódott a záródás megszakításának szent tilalma, hogy ez ellen senki véteni nem mert.« Hangoztatta, hogy az állományápolás célja kifejezetten a lábon hagyott javafák fejlődésének segítése, s ez csak úgy érhető el, ha a javafák fejlődését gátló hibás faanyagot kivágjuk, tekintet nélkül arra, hogy annak méretei milyenek. Ha kell, a záródást is meg lehet lazítani annyira, hogy az egy-két év alatt újra helyre álljon, s mivel az évi növedék a fennmaradt java anyagon halmozódik fel — annak minősége, s ezzel értéke is lényegesen emelkedik.

Mint ahogy a tarvágásos gazdálkodás és *Hartig* szellemében keresztülvitt ún. állományápolás velejárója a mesterséges felújítás, s ennek pedig többnyire a monokultura lett, ugyanúgy következik a záródásbontó és biológiai alapon álló tervszerű állományápolások után a természetes felújítás, a többszintű, többé-kevésbé természetes összetételű elegyes erdő. Tehát amennyire úttörő volt nálunk Roth Gyula a biológiai alapokra helyezett s az erdő összetételét és fejlődését jelentősen befolyásoló állományápolás terén, ugyanúgy *elsőként harcolt a természetes felújítás érdekében*.

Az új eszmék, az új rendszer, az erdőgazdaság fejlesztése, a haladás érdekében kemény harcot kellett megvívnia mind az erdőbirtokosok, mind a fakitermelők, de még a konzervatív erdészekkel szemben is.

Szóban és írásban fáradhatatlanul hirdette az újat, a jobbat, a természete-
sebbet, a több gondot, tudást és fáradságot, kiadást igénylő, de végeredményben
többet, jobbat, értékesebbet ígérő, biztosabb alapokon álló, a jövőt is szem előtt
tartó gazdálkodást. Minthogy azonban tudta, hogy minden szép előadásnál és a
leglogikusabb fejtegetésnél is meggyőzőbb és tanulságosabb a példa, a szemünk
előtt lefolytatott összehasonlító kísérlet, kezdettől igyekezett a meggyőzésnek
ezzel a fegyverével élni.

Már 1905-ben megindítja a főiskola kisiblyei pagonyában első, még területi-
leg kisebb erdőlési kísérleteit. Majd 1907-ben nagyobb erdőlési területet létesít
a likavkai erdőben, melynek elsőrendű feladata egyrészt a különböző erdőlési
módszerek hatásának összehasonlítása és bemutatása, másrészt a záródásbontó
erdölések gyakorlati kivitelének tanulmányozása. Ugyanitt kísérletsorozatot ál-
lít be az állományápolás folyamányaként következő természetes felújítás három,
egymástól eltérő eljárásának, a fokozatosan felújító vágásnak, a csoportos fel-
újításnak (*Gayer*) és a száraló szegélyvágásnak (*Wagner*) kipróbálására.

Selmecebánya elhagyása és Sopronba való költözése után új kísérleti terüle-
teket kellett kijelölnie mind az állományápolás, mint a természetes felújítás leg-
megfelelőbb módjainak megállapítására. Az új kísérleti telepeken, mint alkal-
matlant, már nem szerepeltette a fokozatosan felújító vágást, csak a csoportos
felújítást és a száraló szegélyvágást, mely utóbbiból fejlesztette ki a vonalas
szegélyvágást, illetve vonalas szálalást. — Ilyen területei voltak: 1. Bükk (Hol-
lóstető). 2. Bakony (Farkasgyepű). 3. Mátra (Haluskás). 4. Mecsek (Pécs, Árpád-
tető, Kozári vadászház). 5. Sátorhegység (Füzérradvány, Csatarétek). 6. Iharos
(Iklód). 7. Pornóapáti. 8. Sopron. 9. Pécsvárad (Réka), — apróbb, csak állomány-
ápolásra: Csanyik, Felsősegesd és Rőjtök.

Ugyancsak Roth Gyula volt az első, aki hazánkban felhívta szakembereink
figelmét a szálaló erdőre. Már a likavkai kísérleteivel kapcsolatban is gondolt
rá. „Az 1912. évben a sorozatba szálaló erdőt is akartam bekapcsolni a Loviszko
oldalban, amihez új szállító utat kellett volna építenem. A kellő összeg biztosí-
tása hosszabb tárgyalásokat kívánt, amik éppen 1914 nyarán jutottak kedvező
elintézéshez. Akkor jött az első háború!”

„A második szálaló tervem is hosszú időre fennakadt egy szállítóúton, ame-
lyik nem volt meg! 1920-ban találtam rá a Sopron környéki erdőkben — a
Hidegvízvölgyben — egy olyan, kb. 120 kh-nyi állományra, amelyet a szálalás
céljaira alkalmasnak minősítettem. De beleütköztem a gazdasági tervbe” stb. —
olvassuk 1957-ben. A terület azután 100 k. holdra apadt. Itt is hosszú huzavona
után komolyabb munkát csak 1937-től folytathatott. Lankadatlan fáradozására
még számos ilyen irányú kezdeményezés indult az ország legkülönbözőbb vidé-
kein, mint Bükk (Csipkés 107,5 kh), Sopron (Váris üdülő- és tanulmányerdő,
közel 300 kh), Zirc (281 kh), Budapest körüli „zöldövezet”, Vértes (Pusztaván
280 kh, Várgesztes 126 kh), Sasrét-pusztá (Somogy m.), Fenyőfő.

A lelkes kezdetet azonban nem követte megfelelő folytatás, úgyhogy a fel-
sorolt kísérletek többnyire korai véget értek.

Már az 1900-as években behatóan kezdett foglalkozni a *famagvak származá-
sával*, annál is inkább, mert ez a kérdés ebben az időben az Erdészeti Kutató In-
tézetek Nemzetközi Szövetségében a leginkább vitatott kérdések egyike volt.
Roth Gyula tehát igyekezett a kérdés lényegét részben saját megfigyelései és
kísérletei, részben irodalmi adatok alapján jelentőségéhez mérten megvilágí-
tani. Számos származási kísérletsorozatot indít meg, így először 1908-ban erdei-
fenyővel Likavkán, vörösfenyővel Likavkán és Teplicskán; majd 1909-ben a
Nemzetközi Szövetség kezdeményezésére erdei-fenyővel a gödöllői arborétum-

ban, Malackán, a királyhalmi szakiskola erdejében és Likavkán; 1912-ben erdei-fenyővel Likavkán. Még ugyancsak az első világháború előtt telepített luc- és jegenyefenyő-, valamint kocsánytalan tölgy-sorozatot Szlovákia különböző erdeiben. A kecskeméti Csalános erdő védelme alá 1938-ban telepített Duglasz-sorozata (14-féle származással) két évi szárazságnak esett áldozatul. 1943-ban részt vett újabb nemzetközi közös erdeifenyő származási kísérletsorozatok létesítésében (Szentgotthárd, Kecskemét—Bugac, királyhalmi szakiskola).

Sokat és előszeretettel foglalkozott *külföldi fafajok meghonosításával*. Már Selmechányán két arborétumot rendezett be, sőt még előbb hasonlót az erdélyi Mezőség kopárain és vízmosásain Szabéd község határában. Tovább fejlesztette a gödöllői arborétumot, amelyet az 1936. évi nemzetközi kongresszus résztvevői csodálattal szemléltek.

Nagy súlyt helyezett *a nemzetközi kapcsolatok* minél meszebbmenő kiterjesztésére és ápolására a szakirodalom terén is. Számos külföldi folyóiratnak volt munkatársa és tudósítója.

Meglepően sokoldalú érdeklődésére és tájékozottságára vall *gazdag és bámulatosan széleskörű irodalmi munkássága*. Számtalan előadást tartott a legkülönbözőbb fórumok előtt a kísérletügy, az erdőművelés és a vadászat köréből. Cikkeinek, tanulmányainak száma 200 körül mozog. Ezek tárgyuk szerint igen megoszlának. Tájékoztatásul álljanak itt a következő hozzávetőleges adatok: kísérletügy 14, természetes felújítás, vadászat 13—13, származás 12, idegen fafajok 11, károsítók, szakoktatás 10—10, különböző ismertetések 9, akác 3, erdőművelés, szálaló erdő 7—7, emlékbeszédek illetve nekrológok 6, tanulmányút gyantázás 5—5, Alföldfásítás 4, késői tölgy, teratológia, fagyöngy, nitrogénfelvétel, erdőművelési eszközök, csemetekert 2—2. Találunk azonkívül cikkeket az erdőhasználat, erdővédelem, erdőgazdaságpolitika, meteorológia stb. köréből. Írt számos opponensi, lektori és egyéb szakvéleményt.

Irodalmi munkásságának mégis koronáját jelenti 1935-ben megjelent *két-kötetes Erdőműveléstana*, mely általános erdőműveléstani kérdésekkel foglalkozik, az akkori legfejlettebb fokon. Nyugalomba vonulása után írta meg a különleges magyar erdőgazdasági kérdéseket tárgyaló *III. kötetet* („A magyar erdőművelés különleges feladatai”), mely 1953-ban jelent meg, s magában foglalja a tárgykörbe vágó egész hazai és itt használható külföldi irodalmat.

Komoly hálára kötelezte a magyar erdészetet az erdőgazdasági üzemek, az állományápolás, a felújító-vágások és a szálalóerdővel kapcsolatos fogalmak tisztázásával és jó magyar elnevezéseivel.

Égészen kiemelkedőek *nemzetközi szereplései*, amikor nemzetközi kongresszuson, vagy ezeket megelőző bizottsági tárgyalásokon képviselte a magyar erdészeti kutatás ügyét. Ezen a téren, de egész életpályáján a csúcspontot az Erdészeti Kutató Intézetek 1936-ban, hazánkban megtartott IX. nemzetközi kongresszusának előkészítésével, megrendezésével, s mint elnök, annak mintaszerű lebonyolításával érte el, ami az erdészeti tudományos kutatás egész nemzetközi fóruma előtt mind a magyar erdészet, mind a maga számára a legnagyobb elismerést vívta ki. A résztvevők Sopron—Farkasgyepű (Bakony) — Balatonfüred — Pécs Szeged — Budapest — Püspökladány — Debrecen — Lillafüred vonalon végigvezetve pompás áttekintést kaptak nemcsak erdőgazdaságunk keresztmetszetéről, hanem hazánk számos jellegzetességéről és szépségéről is.

A tanulmányútszerűen lezajlott és fényesen sikerült kongresszust hatalmas előkészítő munka előzte meg, melynek minden terhére ő vállalta magára és azt senkivel meg nem osztotta. A legapróbb részletekig mindent maga irányított és

intézett, úgyhogy az egésznek kiemelkedő sikere vitathatatlanul Roth Gyula nagyszerű elgondolásának és fáradhatatlan buzgalmának ez érdeme volt.

Halála súlyos veszteséget jelent a magyar erdészet számára; de enyhíti a tudat, hogy aki annyit harcolt, annyit küzdött és dolgozott a magyar erdőkért, aki annyira ismerte és szerette a magyar erdőt, aki annyit irt róla és érte, az — irodalmi hagyományában, cikkeiben és könyveiben, mint a lelkes szakszeretet, a fáradhatatlan tevékenység és tudás példaképe örökké él közöttünk és utódaink között!

Magyar Pál
a biológiai tud. doktora

Róth Gyula főbb irodalmi munkássága

1. Erdőlési (áterdőlési) kísérletek. Erdészeti Kísérletek. 1905. p. 79—115.
2. A sárgafarú lepke (*Porthesia chrysorrhoea* L.) elterjedése hazánk keleti részeiben 1901-től 1906-ig. E. K. 1907. p. 117—142.
3. Az erdölések gyakorlati keresztülviteléről. Erdészeti Lapok. 1907. p. 371—404, 1035—1047. — E. K. 1907. p. 22—48.
4. A likavkai erdőlési kísérleti terület a gyakorlati erdőgazdaság szempontjából. E. K. 1908. p. 75—93.
5. Adatok az erősebb erdőlés élettani hatásához. E. K. 1909. p. 43—52.
6. Tavasz fagyok károsítása külföldi fafajokon és a védőállomány hatása. E. K. 1912. p. 91—101.
7. A likavkai erdőlési kísérleti terület gyakorlati eredményei. E. K. 1914. 104—123.
8. A magyar erdeifenyőmag kivitelének veszedelme. E. L. 1914. p. 265—277.
9. Adatok az erdeifenyő kérdéséhez. E. L. 1914. p. 603—610.
10. A likavkai m. kir. erdőgondnokság kerületében fekvő kísérleti területeink. (Kézirat gyanánt. 58 l., Selmecbánya, 1914. Joerges Ágost özv. és fia.)
11. A likavkai erdőlési kísérleti terület tanúságai. Az Erdő. 1915. p. 97—103.
12. Adatok a tölgyisztharmat ellen való védekezéshez. E. K. 1915. p. 114—130.
13. A gyantatermelésről. E. L. 1916. p. 219—259. E. K. 1917. p. 1—32.
14. A hegyvidéki erdők természetes felújításáról. E. L. 1916. p. 417—432, 455—472.
15. Die Aufforstungen der ungarischen Flugsandgebiete. Forstwissenschaftliches Zentralblatt, 38. Jahrg. 377—532. 1916.
16. A magyar erdészeti kísérletügy mai feladatai. E. L. 1920. p. 126—129, 152—160.
17. A szálerdők természetes felújításának előkészítése E. L. 1920. p. 329—345.
18. Az erdőművelés mai célja és feladatai. E. L. 1923. p. 201—218.
19. A szálerdő vágásmódjainak és állományalakjainak nomenklaturája. E. L. 1925. p. 223—250, 263—277.
20. Az erdészeti kísérleti állomások kutatási rendszere és szervezete. E. K. 1926. 1—2. f. p. 13—26.
21. A fehér fagyöngy (*Viscum album* L.) elterjedése hazánkban. E. K. 1926. 3—4. f. p. 44—63.
22. Kísérletügyünk. E. L. 1926. p. 202—212.
23. Az erdészeti kísérletügyről. E. K. 1928. p. 71—96.
24. Az erdészeti kísérleti állomás munkarendszere. E. K. 1928. p. 392—403.
25. A természetes felújításról. E. L. 1931. p. 473—491.
26. Erfahrungen um die natürliche Verjüngung, Linienblenderung und Linienblenderschlag. (Vortrag.) — (Comptes rendues du Congrès de l'Union internationale des instituts des recherches forestières. Nancy, 1932. p. 389—399).
27. A gödöllői József főherceg arboretum. E. K. 1935. p. 267—284.
28. Az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének IX. kongresszusa hazánkban. E. K. 1936. p. 337—444.
29. Vonalas szálalás, ill. vonalas szálaló vágás. E. K. 1940. p. 225—237.
30. A Sopron-hidegvízvölgyi főiskolai tanulmányi szálalóerdő. Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve. 1951—52. p. 161—192.
31. A szálalóerdő rendszereinek elnevezései. Az Erdő. 1955. p. 392—396.
32. A szálaló erdő helyzete Szlovákiában és Magyarországon. Az Erdőmérnöki Főiskola Közleményei. No. 1. p. 3—16. 1957.
33. A szálaló erdőről. Erdészettudományi Közlemények. 1958. No. 1. p. 49—60.
34. Roth Gy.—Austerweil G.: Gewinnung und Verarbeitung von Harz und Harzprodukten. (V. és 180. l., 1 tábla, München u. Berlin, 1917.)
35. Roth Gy.—Zemplén G.: Adatok az erdei fák nitrogén-felvételéhez. E. K. 1908. p. 1—61, 93—112. — E. L. 1909. p. 97—117, 374—382.